

KOEIEN OP DE WEIDE, VERGEET DAN ZEKER DEZE AANDACHTSPUNTEN NIET!

De eerste zonnestrallen doen goed, voor mens en dier. Ook de dieren willen dan naar buiten. Hoewel beweiding van volwassen melkvee steeds minder voorkomt, lijkt de trend gestagneerd te zijn. Het ziet ernaar uit dat we de komende jaren weer meer vaarzen en koeien in het landschap zullen zien. Wie zijn koeien weidt, moet een aantal zaken in het oog houden. – *Marina Stevens, dierenarts Milk@vice & M-team (UGent)*

De dieren weiden, of ze op de weide zetten, klinkt simpel. Toch zijn er enkele punten waar je best aandacht aan besteedt bij het begin van het weideseizoen. Het gaat onder meer om rantsoenwijzigingen, mogelijke maag-darm- en longworm-infecties en aantasting van leverbot.

De kleinsten al op de weide?

Meestal worden vaarzen vanaf de leeftijd van één jaar op de weide gezet. Het zou ook op jongere leeftijd kunnen, vanaf 9 maanden, maar dan voor een kortere periode als onderdeel van hun 'weidegangscholing'. In elk geval moet de conditie van de dieren van dichtbij worden opgevolgd zodat er geen conditieverlies optreedt. Wisselende weersomstandigheden en een veranderlijke graskwaliteit kunnen immers snel een impact hebben op de conditie van jonge vaarzen wegens hun beperkte lichaamsreserve. Gezien de grote impact van deze juveniele groei op de latere levensproductie, is het vaak nodig deze kleinste dieren toch bij te voederen. Vaarzen geboren tussen juni en november kunnen het jaar erop al enkele maanden uitgeweid worden, dan zitten ze net in hun 'pubertijd' (9-12 maanden leeftijd). Licht en beweging hebben een positief effect op het cyclisch worden van de eierstokken, dus op de vruchtbaarheid. Begin september gaan ze best terug naar de stal,

.....
Licht en beweging hebben een positief effect op de vruchtbaarheid van vaarzen.

zodat ze tijdig kunnen worden geïnsemineerd. Dieren die geboren zijn in de periode december-mei mogen pas op de weide als ze drachtig bevonden zijn – dan zijn ze 15 tot 22 maanden. Deze dieren mogen wat later opgesteld worden, rond begin oktober.

Voeding

Uitweiden staat per definitie gelijk aan rantsoenwisselingen. Voorjaarsgras is rijk aan suiker en eiwitten, bevat veel onverzadigde vetzuren en is structuurarm. Dat kan zichtbaar zijn in tankmelkgegevens: het vetgehalte daalt, het eiwitgehalte stijgt soms, maar vooral het ureumgehalte kent soms een stijging.

Een te hoog ureumgehalte in de bloedbaan kan een negatief effect hebben op de vruchtbaarheid van zowel jongvee als volwassen melkvee. Een rantsoenwisseling betekent ook altijd een extra risico op subacute pensverzuring. Zorg dus voor een geleidelijke overgang naar het zomerrantsoen en eventueel voor een pensbuffer (bijvoorbeeld gisten, natriumbicarbonaat of magnesiumoxide). Gehakseld stro (van 3 tot 5 cm) of graszaadhooi kunnen ook een goede bufferende werking hebben, als ze in voldoende mate worden opgenomen. Hou zeker de mestscore in de gaten bij het uitweiden en grijp, waar mogelijk, tijdig in.

Omdat vaarzen meestal niet of zeer beperkt worden bijgevoerd op de weide, is het risico op vitaminen- en mineralen tekorten bij deze dieren groot, met een negatieve invloed op onder andere de vruchtbaarheid en uiergezondheid tot gevolg. Deze tekorten kunnen vermeden worden door supplementatie in de vorm van een bolus of een likemmer, hoewel deze laatste het nadeel heeft dat de opname zeer wisselend kan zijn. Routinematige bepaling van vitaminen en mineralen bij jongvee is dus zeker op z'n plaats.

Worminfecties

Koeien kunnen op de weide besmet geraken met maag-darmwormen (voornamelijk de lebmaagworm *Ostertagia spp.*), longwormen en leverbot. Maag-darmwormen kunnen de meeste schade aanbrengen bij jonge dieren omdat er immuniteit wordt opgebouwd bij contact met maag-darmwormen. Dit in tegenstelling tot longwormen en leverbot, waarbij er geen afname van de gevoeligheid voor infectie is als de dieren ouder worden, simpelweg omdat koeien er geen immuniteit tegen opbouwen. Het is dus belangrijk dat de vaarzen tijdens het eerste weideseizoen in beperkte mate in contact komen met maag-darmwormen zodat de dieren immuniteit kunnen opbouwen tegen maag-darmwormen. Deze immuniteit, verkregen in het eerste weideseizoen, zal bescherming bieden in de daaropvolgende weideseizoenen. Als jongvee te veel wordt ontwormd, is er geen contact met maag-darmwormen mogelijk en is er ook geen (of slechts een beperkte) immuniteitsopbouw. Dit kan het weideseizoen nadien wel gevolgen hebben omdat er doorgaans tijdens het tweede weideseizoen niet meer ontwormd wordt. De graad van wormbesmetting op de weide is afhankelijk van de weidebesmetting tijdens het vorige jaar en weersomstandigheden die ertoe leiden dat wormeneieren al dan niet overleefden tijdens de winter. De conditie, het haarkleed maar vooral de pepsinogeenbepaling op bloed van het jongvee bij het opstallen vorig jaar is een hulpmiddel om de weidebesmetting van het vorige (en dus ook huidige) jaar in te schatten.

Bij lacterende runderen kunnen infecties met leverbot (*Fasciola Hepatica*) en maag-darmwormen (voornamelijk eerste-kalfsdieren) in het najaar ingeschat worden met een tankmelkonderzoek. De hoeveelheid antistoffen in de tankmelk geeft een indicatie van de mate van infectie, en dus ook van de gemiste productieverliezen. De diagnose van leverbot kan je vrij eenvoudig stellen, de behandeling ervan is moeilijker. Dit komt omdat er maar weinig producten werkzaam zijn tegen de onvolwassen stadia van leverbot, enkel tegen de volwassen stadia. Omdat de ontwikkeling van leverbot in het dier drie maanden duurt, zijn er pas vanaf januari volwassen leverbotten aanwezig in de koe. De meeste behandelingen uitgevoerd in het najaar zijn dus minder efficiënt.

Bedrijven die tijdens de zomer last hebben van longwormen (*Dictyocaulus Viviparus*) kunnen hun dieren vaccineren vóór het uitweiden. Het ideale schema hiervoor is een eerste vaccinatie zes weken, en een herhalingsvaccinatie twee weken voor de verwachte datum van uitweiden. Wees er dus tijdig bij!

In het kort

Jongvee kan vanaf 9 maanden leeftijd uitgeweid worden, maar dan moet het wel vroeger opgesteld worden. Pas het rantsoen aan en voeg eventueel een pensbuffer toe. Geef vitaminen en mineralen, voornamelijk bij het jongvee. Stel samen met je bedrijfsdierenarts een plan op om de besmetting met maag-

WAT MOET JE DOEN VOORAFGAAND AAN HET WEIDESEIZOEN?

- Controleer voor het weiden de drachtige vaarzen of ze nog altijd drachtig zijn. Abortus kost immers handenvol geld.
- Controleer de weideafsluiting en let op kleine stukjes ijzerdraad in de weide. Deze worden soms mee met gras opgenomen door de koeien, met kans op 'het scherp'. Eventueel kan je preventief magneetbolussen opschieten.
- Controleer ook eens het koepad. De weg die koeien tijdens weideperiode enkele keren per dag moeten afleggen moet vrij zijn van stenen en kiezels.
- Dieren die veel op de weide gaan, hebben weinig slijtage van hun klauwen. Als de klauwverzorging als koppelbehandeling gebeurt, is het voorjaar een uitgelezen moment. Zo worden volvoetigheid en kreupele koeien in het najaar vermeden.
- Vergeet niet de drinkwatervoorziening op de weide te controleren.
- Dieren vaccineren op de weide is geen leuke en makkelijke klus. Begin daarom tijdig voor het weiden met je vaccinatieschema's. Dit bespaart je heel wat arbeid tijdens het weideseizoen en zorgt er ook voor dat er geen fouten gemaakt worden in vaccinatieschema's.

darmwormen gecontroleerd te laten verlopen. Evalueer de maag-darm- en leverbotbesmetting in het najaar samen met je bedrijfsdierenarts. Bereid je tot slot voor op het weideseizoen door vaccinaties tijdig in te plannen, de weideafsluiting en het weidepad te controleren en de dieren te pedicureren.

Marina Stevens is als dierenarts verbonden aan de Milk@vice en het M-team van de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.

SIM
Belgium

Ringlaan 36
3560 Lummen
Tel: 013 - 53 15 80
Info@sim-belgium.be
www.sim-belgium.be

**Specialisten in
mest- en watertechniek**

**RECK Jumbo
Kuilverdeler**

- Grote capaciteit
- Extra zware uitvoering
- Uitermate geschikt voor grote melkveebedrijven en loonbedrijven
- Voor front- en achterbouw
- Tevens hydraulisch aangedreven verkrijgbaar

127287M90/033